

„Stejně“ známky
s jemným a hrubým zoubkováním
(horní i dolní obrázek).

Zkoumanou známku přikládáme postupně k natištěným obrázkům zoubkování, až se s některým z nich kryje. Rozměr zoubkování je uveden zpravidla s přesností na čtvrtiny. V řadě případů byl pro perforaci ve vodorovném a ve svislém směru použit jiný rozměr zoubkování. U známek, jejichž výroba byla poznamenána nouzovými podmínkami (například emise Hradčany), bylo použito k zoubkování stejných známek více různých perforovacích strojů s různými velikostmi a vzdálenostmi jehel. Rozdíl v zoubkování může mít velmi významný vliv na cenu známky. Zatímco nejlevnější varianta stojí několik korun, může být „stejná známka“ se vzácným zoubkováním aukčním kusem za desítky tisíc korun. Pro příklady se stačí podívat do katalogu.

Známky
s výrazně
decentrovanou
perforací.

Svítkové známky
perforované jen na dvou
stranách.

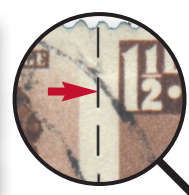

Známky s chybějícími perforačními otvory.

Existují dokonce známky (např. Bosny a Hercegoviny z doby obsazení Rakouskem), u nichž má zoubkování na každé ze čtyř stran jiný rozměr.

Tím, že všechny perforační jehly nejsou absolutně v jedné přímce, vznikají vychýlené perforační otvory. Pokud se některá jehla zlomí, příslušný perforační otvor chybí. Také tyto výrobní vady zajímají specializované sběratele. Nepřesným seřazením perforačního zařízení vznikají známky decentrované, u nichž někdy zasahuje zoubkování až do obrazu známky.

Známky nemusí být vždycky perforované na všech stranách. V některých případech jde o chybnou funkci

Za 2. světové války vydali v Jižní Africe
známky malého (úsporného) formátu.

Protože byly použity dosavadní perforační rámce určené pro větší známky, je zoubkování provedeno vždy jen po obvodu dvojice nebo trojice známek, které jsou pak od sebe odděleny průsekem. (Na obrázku je průsek schematicky vyznačen v detailu.)

Průsek

je způsob oddělování známek přerušovaným proseknutím papíru soustavou tenkých nožníků.

Aršík OSN s reprodukcí okna

od Marka Chagalla rozdělenou na šest různě velkých známek oddělených průsekem, aby perforace nerušila vzhled aršíku. (Průseky jsou schematicky vyznačeny bílou přerušovanou čarou.)

perforačního zařízení (například vynechaný úder u řádkového zoubkování). Jindy je to však úmyslně. Často bývají nezoubkované strany u svitkových známek a u známkových sešitků někdy chybí perforace na vnějším obvodu. Zoubkování není jediným možným způsobem, usnadňujícím oddělování poštovních známek. Jednodušším způsobem je **průsek**, proseknutí papíru soustavou tenkých nožníků. Proseknutí má nejčastěji tvar krátkých čárek, jiné formy průseku se podle tvaru nazývají stříškovitý, pilovitý, obloučkový nebo vlnkový. Z československých známek byly průsekem oddělovány známky poválečného Košického vydání.

Průsek je v některých případech používán u aršíků nebo v případech, kdy je obraz rozdělen na více známek, aby mohly být jednotlivé známky odděleny a perforace nerušila celkový dojem.

Co může filatelistu na známkách zajímat

FILATELISTU, který se specializuje na studium všech známek dané země nebo jen některých jejích známkových emisí, může na známkách zajímat vlastně všechno. V případě použití jednodušší tiskové techniky je skoro každá známka v archu jiná a v některých případech lze určit podle charakteristických odchylek každé jednotlivé známkové pole. I u dnešního, v podstatě velmi dokonalého tisku, však vznikají na známkách zajímavosti, kterým filatelisté právem věnují pozornost.

Pokud dojde k poškození obrazu známky v některé fázi přípravy nebo použití tiskové desky, vzniká **desková vada**. Podstatný, pravidelně se opakující rozdíl v kresbě známky označují filatelisté jako **typ**. Co bude označováno jako typ, je většinou otázkou dohody a uznání, že rozdíl je opravdu podstatný. Pokud jsou známky různých typů vytištěny vedle sebe v přepážkovém archu, jejich spojení označujeme jako **spojené typy**. Typy a deskové vady jsou z hlediska poštovního použití známek bezvýznamné, velký význam mají ovšem pro specializované sběratele. Pro to je najdete uvedené a oceněné v katalogích.

Desková vada

je rušivý prvek v obrazu známky na určitém poli tiskové desky; vzniká v důsledku skryté vady nebo poškozením materiálu.

V některých případech, kdy byla významnější desková vada zjištěna v průběhu tisku, došlo k její opravě na tiskové desce. Existuje tedy na stejném známkovém poli známka s vadou a s opravou. Tuto opravu sběratelé nazývají **retuš**. Někdy může být retuš příčinou vzniku typů.

Typ

je podstatný, pravidelně se opakující rozdíl v kresbě známky, vzniklý v průběhu zhotovení tiskové formy jako důsledek zvolené tiskové techniky nebo pracovního postupu.

Ukázka různých typů známek

s portrétem T. G. Masaryka, vydaných k jeho 75. narozeninám v roce 1925.